

→ COLUMN

Kunst en cultuur, hét ontbrekende medicijn voor onze gezondheidscrisis

Culture & Care: A
Joint Call for Change

BERT CORNILLIE

Schepen in Leuven en deeltijds hoogleraar Spaanse taalkunde aan KU Leuven

20 maart 2026

DEEL DIT ARTIKEL

Wat als cultuur geen luxe is, maar hét ontbrekende antwoord op onze gezondheidscrisis?

■ *Breathe, connect and act*". Met een verrassend gewaagde bewustzijnsoefening begon twee maanden geleden Culture & Care: A Joint Call for Change. Op dit tweedaags congres in Leuven onderzochten meer dan 400 deelnemers hoe cultuur en zorg elkaar versterken, met de brede ambitie om beter de maatschappelijke uitdagingen van vandaag aan te pakken.

gemeenschappen kunnen floreren. Door kunst en zorg met elkaar in dialoog te brengen, verdiepen en verrijken we zorgpraktijken. Met experts, beleidsmakers en professionals uit Leuven, Vlaanderen en Europa tekenden alle cruciale stakeholders present om van de bijeenkomst een succes te maken. Gangmakers Stad Leuven (LEF) en KU Leuven kregen daarbij de steun van de Vlaamse Gemeenschap en het Culture and Health Platform onder Culture Action Europe. Deze thematische conferentie is een opstap naar het stadsfestival Body & Soul 2028, één van de trajecten richting LOV2030 - Leuven & Beyond Europese Culturele Hoofdstad 2030.

Eindelijk aandacht

Voor het eerst in decennia combineert een Vlaamse minister de bevoegdheden Welzijn, Cultuur en Gelijke Kansen. Politiek gezien een unieke situatie dus. Caroline Gennez (Vooruit) heeft een historische kans om het verschil te maken en in haar gedreven eindspeech gaf ze het aanwezige veld alvast hoop: cultuur en welzijn gaan meer dan ooit samen. In de slotzitting ontstond er bovendien een mooie wisselwerking tussen regionale en internationale spelers. Secretarissen-generaal Bart Temmerman en Karine Moykens van respectievelijk het Departement Cultuur, Jeugd en Media en het Departement Zorg beaamden enthousiast de relatie tussen cultuur en zorg. Kornelia Kiss van Culture Action Europe toonde dat vele jaren actie op het snijvlak van kunst en cultuur, gezondheid, welzijn en sociale veerkracht in Europa vruchten afwerpt. Klap op de vuurpijl was voor mij de insteek van Nils Fietje van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), die sterke cijfermatige evidence voor de relatie tussen kunstbeleving en gezondheid meegaf.

Voor het eerst combineert een Vlaamse minister de bevoegdheden Welzijn, Cultuur en Gelijke Kansen

Fietje verwees onder andere naar de conclusie van het *Health Evidence Network synthesis report 67* van de WHO uit 2019 dat kunst welzijn en gezondheid gunstig beïnvloedt. Tot dit besluit kwamen Daisy Fancourt en Saoirse Finn in een synthese van twintig jaar wetenschappelijke literatuur rond dit onderwerp. Hun

neurologische stoornissen en in de ondersteuning van de zorg, ook in de laatste levensfase. De auteurs pleiten dan ook voor een langetermijnbeleid dat een meer synergetische samenwerking tussen de gezondheids- en de kunstensector mogelijk maakt. Van *mens sana in corpore sano* ('een gezonde geest in een gezond lichaam') naar *corpus sanum de mente sana* ('een gezond lichaam door een gezonde geest').

Sociale verbondenheid

Het WHO-rapport toont ook hoe kunst sociale verbondenheid creëert, zowel binnen het gezin, de familie en de eigen gemeenschap, als tussen onbekenden. Het rapport illustreert hoe kunst helpt verzoenen, bruggen bouwen en vooroordelen wegwerken. Door sociale inclusie en individuele vaardigheden te bevorderen, vergroot kunst ook de sociale mobiliteit en vermindert het de ongelijkheid. Het werkt bovendien mee stigma's weg, bijvoorbeeld rond HIV, dementie of mentale problemen. Kunst heeft een gunstig effect op taalontwikkeling, leerprestaties en zelfs op gezondere leefgewoonten, niet in het minst bij kinderen uit achtergestelde of moeilijker bereikbare gezinnen. Artistieke projecten droegen bij aan de preventie op het vlak van druggebruik of risicovol seksueel gedrag. *Whatever happened to "sex and drugs and rock and roll"?*

Kunst bevordert het mentaal welzijn, en dat al van voor de geboorte

Kunst bevordert het mentaal welzijn, en dat al van voor de geboorte. Het ondersteunt de preventie en behandeling van milde en zware mentale problemen en de omgang met trauma en misbruik. Kunst blijkt zelfs nuttig bij operaties en bevordert het herstel, met kortere ziekenhuisverblijven en minder medicatiegebruik als gevolg. En kunst biedt ook steun aan patiënten en hun familieleden in hun laatste dagen samen. Kortom: het lijstje met positieve effecten van kunst en cultuur voor onze sociale verbondenheid en gezondheid lijkt schier eindeloos.

ze laten ruimte voor verwondering, waardoor je een ervaring en een perspectief rijker aanvoelt. Artistieke belevingen bevorderen zelfrealisatie en vertrouwen, want ze maken de complexe wereld een beetje meer bevattelijk. Door kunst komen we dichterbij ons mens zijn, hoe verschillend we dat ook invullen. Door verwondering te delen, komen we in het hart van gemeenschappen. Kunst beleven nodigt uit tot dynamisch bijstellen en leren leven met de eigen kwetsbaarheid. Het is een positief proces waar de artistieke prikkel een grote impact heeft. Kunst daagt ons uit omdat het ons meegeeft dat betekenis niet eenduidig is en dat loopgraven (en andere bagger) zinloos zijn. Het kunstzinnige multiperspectief is essentieel voor een toekomstgericht samen leven, want mensen die zichzelf beter inschatten, doen dat met een zekere openheid op het proces, gesterkt door het vertrouwen dat er heel wat mogelijk is in ons aardse bestaan.

Het kunstzinnige multiperspectief is essentieel voor een toekomstgericht samen leven

Een sterk artistiek-preventieve werking is ook maatschappelijk en economisch interessant. Fancourt en Finn geven het voorbeeld van 'Arts on Prescription', dat we ook in Leuven willen uitrollen. De helende kracht van kunst zorgt voor minder medische kosten. Voor elke Britse pond die hieraan besteed werd, verdiende men er meer dan 2 terug. Verder investeren we in Leuven in een bibliotheek in het UZ, kunst in het kinderziekenhuis in samenwerking met Museum M (mUZe), in theater met en kunstateliers voor mensen met een psychische kwetsbaarheid (Compagnie Tartaren en FactorY).

Waar wachten we dan nog op?

Hoe komt het dan dat we niet massaal naar kunst kijken als deel van de oplossing voor onze hedendaagse problemen?

In de eerste plaats is er de wedren van de medisch-wetenschappelijke wereld en de disciplinaire verkokering. De onderzoeksgedreven gezondheidszorg baseert zich al decennialang vooral op biomedische experimenten en specifieke

of technische expertise, maar ook op mensen, en hun emoties, behoeften, angsten en dromen. Gelukkig laten artsen menselijke kwetsbaarheid steeds meer toe, al blijft het prestatiegerichte systeem in voege.

Ten tweede, zorgde een individualistische kijk op symptomen te vaak voor individualistische oplossingen, zonder in rekening te brengen dat vertrouwen en samenwerken ganse gemeenschappen helpen vormgeven en ook het welzijn bevorderen. Kunst en cultuur gaan makkelijk samen met zorg, want in beide domeinen staat menselijkheid centraal.

Kunstzinnige momenten helpen iedereen, of mensen nu praktisch of theoretisch geschoold zijn

Ten derde, is er de neoliberale wedstrijd van individuele carrières en ambities: het wordt veel mensen te veel, zowel voor praktisch geschoolden die zich als radertje in een groot systeem voelen, als bij theoretisch opgeleide kaderleden met grenzeloze ambitie. Er zitten in Vlaanderen momenteel meer mensen ziek thuis dan dat er werklozen zijn. Uitval is vaak een poging om een doldraaiend systeem te verlaten, een systeem waar we collectief verantwoordelijk voor zijn. Kunst creëert meer ruimte voor menselijkheid en kwetsbaarheid, en nodigt zo mensen uit om beter voor zichzelf en dus ook goed voor anderen te zorgen. Kunstzinnige momenten helpen iedereen, of mensen nu praktisch of theoretisch geschoold zijn. "*Breathe, connect and act*".

CULTUUR

GEZONDHEID

KUNST

DEEL DIT ARTIKEL

bluesky

linkedin

meta

x

mail

print

SAMPOL ONLINE

40€/jaar

- ✓ Je leest het magazine online
- ✓ Je hebt toegang tot het enorme archief

KIES

MEEST GEKOZEN

SAMPOL COMPLEET

50€/jaar

- ✓ Je ontvangt het magazine in de bus
- ✓ Je leest het magazine online
- ✓ Je hebt toegang tot het enorme archief

KIES

SAMPOL STEUN

100€/jaar

- ✓ Je ontvangt het magazine in de bus
- ✓ Je leest het magazine online
- ✓ Je hebt toegang tot het enorme archief
- ✓ Je krijgt een SamPol draagtas*

KIES

SAMPOL SPONSOR

500€/jaar

- ✓ Je ontvangt het magazine in de bus
- ✓ Je leest het magazine online
- ✓ Je hebt toegang tot het enorme archief
- ✓ Je krijgt een SamPol draagtas*

KIES

